

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL :

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 45.

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE :

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Prenumerățiune nouă

la

„Telegraful român”,

care apare de trei ori pe săptămână deschidem pe pătariul I. Ianuarie, Februarie și Martie al anului 1897, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedea în fruntea fôiei.

Prelângă „Telegraful Român” tot la 2 săptămâni se va da gratuit ca suplement „Fôia pedagogică”.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire pe lângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei, unde se află cu domiciliul și eventual al poștei ultime să fie scrise bine, ca să se potă ceti.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament s'a sfârșit, să-și înnoască abonamentul, pentru-că altfel espeditura va fi silită a sista espedarea fôii.

Editura „Telegrafului Român” în Sibiu.

Nr. 7047. Bis.

CONCURS.

Pe baza regulamentului seminarial votat în sinodul arhidieceșan din anul 1892 §. 5, și în legătură cu concludul consistorial din 22 Octombrie, 1896. Nr. 7047. B., prin această se publică concurs pentru ocuparea unui post de profesor la seminarul arhidieceșan din Sibiu, anume în secțiunea teologică, pe lângă următoarele condițiuni:

1. Dotațiunea anuală împreună cu acest post profesoral este: în starea provizorie, adecă până la întărirea alesului, după trei ani de probă, de profesor definitiv: salariu 800 fl., și relut de quartir 150 fl., ér după întărirea lui de profesor definitiv: salariu 1000 fl., relut de quartir 200 fl., și după cinci ani de serviciu un adaus cuinșenal de 100 fl., care apoi se urcă tot la alți cinci ani câte cu 100 fl., până la suma maximală de 500 fl.

2. La concurs se admit indiviși ortodoxi români, cari, având examen de maturitate, au absolvat cu succes bun studiile teologice, pe lângă această au făcut cu rezultat bun examenul de cualificațiune profesoral, după regulamentul sinodului arhidieceșan din anul 1875, în special din studiile principale grupate acolo în §. 7, punct 2, adecă: Morala, Pastorală și Omiletică.

3. Suplicile concursuale sunt a se presenta subsemnatului consistoriu până la 15/27 Martie 1897 inclusive, instruate cu următoarele documente originale:

- atestat de botez;
- testimoniu de maturitate;
- absolutoriu clerical;
- testimoniu de cualificațiune profesorală;
- atestat despre aplicarea și serviciile de până acum și despre purtarea morală, eventual și alte documente recomandătoare.

Sibiu, din ședința senatului bisericesc, ținută la 22 Octombrie, 1896.

Consistoriul arhidieceșan.

La sfârșitul anului.

Pe când diarul nostru va ajunge în mâna iubitelui nostru public cetitoriu, biserica noastră va fi trecut preste periodul anului 1896.

Asemene unui călător obosit, care în zăduful zilei în lungul seu drum ajungând la un loc de odihnă, puținul timp de repaos îl folosește spre a mai reprivi odată asupra drumului percurs, cuvine-se și nouă oboșitorilor luptători ai diaristiceii române să reprimim asupra întâmplărilor anului trecut, spre a trage folos și din cele bune și din cele rele.

Ca nici odată dora marea vieței noastre înălțată a fost de viforul ispitelor, și limanul lin și acuma l'am aflat în alipirea noastră de biserica și de instituțiunile ei, în neclătita iubire de neam, căci biserica și naționalitatea noastră sunt bunurile cele mai prețioase, ce le avem ei pe pământ.

Furtune grele amenințau la începutul acestui an biserica noastră.

„Boerii popoarelor s'au adunat într'una asupra Domnului și asupra un-sului Lui”, ne venea să strigăm cu dumnezeescul psalmist, când vedeam cu câtă rêvnă, cu câtă pompă s'a pus să execute potestatea civilă legile bisericesci, cari adenc lovesc în sânta taină a căsătoriei și în parte amenință și taina sântului botez.

Și Dumneșul Părinților nostri, care face pururea cu noi după ale sale blândete, acest Dumneșul nu și-a de-părtat mila sa dela noi.

În anul trecut cu toate ale lui ispite, vieța noastră bisericescă în pace a fost ocârmuită.

Biserica a adus enorme jertfe materiale, biserica noastră a făcut poporul credincios înlesnirile cele mai posibile spre a l'ține strâns legat de instituțiunile bisericesci.

Și nu avem casuri, ca credincioșii nostri să fie desconsiderat sânta taină a cununiei. Credincioșii au considerat căsătoria civilă ca un contract civil în afaceri de avere materială, și esența cununiei o au considerat în totă splendoră ei în binecuvântarea bisericeii.

Și precum marele apostol al ginților taina cea mare a cununiei o a simbolizat în unirea lui Christos cu biserica, creștinii nostri conform așezemintelor fundamentale ale bisericeii, binecuvântarea bisericeii o au accentuat ca esența tainei cununiei.

Din mila proniei dumnezeesci am trecut peste toate ispitele: „Peste aspidă și vasilise am încălecat, și am călcat peste leu și preste bălaur, căci spre el a nădăjduit sufletul nostru”.

De aceea în chimvale binerșunătoare-L vom lăuda pe El, pre Dumneșul cel mare, carele pe mâni ni-a ridicat, ca nu cumva să se împedeze de pētră piciorul nostru.

Spre El vom ridica deci în aceste momente inimile noastre, și cu lacrimi vom cere ajutorul Lui, ca să nu întorcă dela noi fața Sa, ci să-și deschidă mâna Sa, ca apoi toate să se umple de bunătate.

În vieța noastră națională turburată a fost marea valurilor politice.

Ungaria oficiată și oficială în anul acesta a sêrbat milleniul venirei aici a rasei magiare.

Serbărilor acestora li s'a dat caracterul special al serbării rasei magiare.

Noi români, recunoscători providenței divine, care ne-a conservat până acum ca creștini și români, la locul prim am cerut putere spre a ne pute conserva și în Mileniul al doilea, și în locul al doilea ne-am rugat după rënduețile sântei noastre biserice pentru Împărat și Rege, pentru curtea și ostașii Lui, pentru timpuri pacnice și pentru stăpînire, ca Dumneșul să o îndrepte pe altă cale, bună, să creze aici raporturi sănătoșe, ca la al doilea Mileniu să ne putem bucura și noi împreună cu celelalte naționalități din patrie.

Ca potop cutropitoriu a trecut peste țēră alegerile dietale cu toate peripețiile lor.

Poporul nostru și la aceste alegeri a fost lăsat de capul seu, și el, părăsit de inteligență, a fost exploatat de partidele deosebite din parlament.

Caracteristica generală a alegerilor și acuma a fost corupțiunea de tot soiul, și presiunea cea mai posibilă din partea organelor administrative.

Actualul ministru-president fără în-doelă are un mare merit, și acesta nu îl pôte nega nici cel mai mare inamic al lui, și pentru care noi trebuie să-și exprimăm adunca noastră recunoscință.

În ședința publică a parlamentului ministrul-president a declarat, că alegerile actuale n'au fost curate, că rolul principal l'au avut banii, ca mijloc de corupțiune, și că la acest mediu au luat refugiu toate partidele.

Avem deci mărturia cea mai autentică, că actualul parlament nu este expresiunea voinței libere a țerii, el nu reprezintă interesele țerii, ci ale acelor cercuri, cari au dat banii pentru corupțiune.

Testimoniul cel mai trist pentru coruptibilitatea cetățenilor, când e vorba

FOIȚA.

Dómnei Zoe Balș,
în Budapeșta.

Timpul petrecut cu Tine
A fost vis, ce a sburat,
Un vis plin de mângăere
Pentru'n suflet întristat.

Ah, de ce n'avui putere
Ca s'opresc vremea din sbor,
Ca momentele ferice
Să dureze până mor?

Să Te vęd mereu stăpână
Cum ca Tine nu mai este
Bună, nobilă, frumósă,
Ca o zină din poveste.

Dar sburat'au tot cu visul
Și ađi, când m'am deșteptat,
Vęd, că visu-i mângăere
Pentru'n suflet întristat.

Almașul-mare, 1896.

Olga Dorina Porușiu.

Un nonsens limbistic.

Un an de zile împlinit, de când în fôia Asociațiunii transilvane, mereu observăm că se aplică acestei societăți culturale un nou titlu, anume: *Astra*.

Un an de zile împlinit, de când urmărim cu atenție protocoalele ședințelor comitetului central, ca să aflăm dacă onor. comitet a luat dispoșiți în acel sens, și astfel să ne convingem, ce motive l'au putut îndemna la introducerea unei *novatiuni* străine de firea românului. Dar n'am putut afla până acum absolut nimic în punctul acesta. Rămâne deci să fie considerată chestia, ca o dispoșiție particulară a redacțiunii, respective a redactorului „Transilvaniei”, secretariul prim al Asociațiunii: dl Dr. C. Diaconovich.

Și așa, cum să ne explicăm lucrul? După a noastră părere o singură deslegare e posibilă, și étă cum: Dlui Dr. Diaconovich i-a fi venit cam greoie construcțiua limbii noastre din titlul Asociațiunii, în adevăr destul de bogat în circumseriere, așa după-cum părinții nostri au simțit lipsa să-l compună, și i simte lipsa și prezentul ca să l'conserve. Și va fi ăis în gândul seu, hai, să fim noi mai practici ca părinții nostri, și să ne permitem o

nevinovată imitație după „EMKE” dela Cluș. ăis și făcut. Va fi luat întâi inițialele cuvintelor din titlul Asociațiunii: A-t-p-l-r-s-c-p-r, și a vędut, că iașă un nonsens, pe lângă care nu se pôte ajunge scopul. A luat deci alt metod, dar tot în spiritul imitației numite. A luat adecă — după-cum însuși s'a explicat unora din jurul seu — silaba primă dela cele dintâi două cuvinte din titlul Asociațiunii: „As” și „tra”, și așa a venit la *novatiunea*, respective la titlul scurta: *Astra*, ceea-ce, se vede, că i-a convenit, pentru-că *astra* în limba latină însemnă *stea*, ér acest cuvânt, luat în sens impropriu, în limba noastră însemnă și: lumină, cultură, etc. Va fi ăis apoi un „*χελωννα*” și mai departe, la aplicare, fără să ni se mai dee vre-odată samă, în organul „Asociațiunii”, cum și de ce?

Să vedem acuma, după un an de întrebunțare al noului titlu, dacă procedura „invențiunii” e întemeiată și dacă faptul în sine correspunde geniului nostru. Noi, mărturisim sincer, avem convingerea *a priori*, că e un cas unic în felul seu și fără basă în nisuițele noastre culturale.

Întăiu nu e adevărat, că „As-tra” ar fi format din *primele silabe* dela cele dintăiu două cuvinte din titlul Asociațiunii. Pentru-că

silaba primă din cuvântul *Asociațiune* este: *A*, ear' din cuvântul *transilvană* este: *tran*. Și urmând această procedură ar fi trebuit să se formeze cuvântul: „*A-tran*” și nu „*As-tra*”. Natural, că și pe calea aceea ajungea lucrul tot la un nonsens. Ce să facă dară, ca să se ajungă totuși la ôre-care *sens*? Fără multă muștrare pentru ale gramaticeii, rupe sunetul prim *s* din a două silabă a cuvântului *Asociațiune* și forțeză cu acela silaba: *As*, apoi elimină *z* sunetul *n* din silaba primă a cuvântului *transilvană* și forțeză silaba: *tra*, ș'apoi simplu le îmbină în cuvântul „*As-tra*”. — Să mai ăică dară cineva, că nu scim silabisă! Ei, și după metoda această, câte alte cuvinte, pôte mai semnificative încă, nu s'ar pute compune din combinația numărôșelor *s* *u* *n* *e* *t* *e*, ce se cuprind în titlul Asociațiunii?!

Étă calea noului botez, prin care a trecut Asociațiunea, prima noastră societate literară, fără să fie însinuată la matricula civilă. Și numele cel nou se pare făr-mecător, pentru-că, cum am ăis, *astra* în limba latină însemnă *stea*, și ce e odată latin, de ce să nu fie bun și pe sēma noastră! Mai era vremea odată, când ori-ce era de origine latină, era deplin justificat pentru

să se folosescă de dreptul cel mai sânt, de dreptul electoral.

„Turburat spre mine este sufletul meu”, așa exclama odinioară dumnezeul părinte David; turburat este sufletul nostru la privirea acestui trist tablou, și mângăere nu află inima noastră, căci doră mângăere să fie faptul, că destinele țerei sunt încredințate unor oameni, cari din violențe au făcut virtute, cari corupțiunea o pun ca devisă a modului de guvernare, ca scut spre a pute rămâne la domnie?

Preste frontierele țerei se îndreptă ochii nostri sufletesci.

Frați de o lege, frați de un sânge, frați cu asemenea nisuițe culturale am aflat în vecinul regat, cari strâns grupați în jurul augustului lor suveran cu entuziasm au salutată pre liberul lor pământ pe puternicul nostru Monarch, care i-a onorat cu prezența sa.

Înalta vizită a puternicului împărat al nostru a lăsat urme neșterse de recunoștință și venerațiune în inimile tuturor iubitorilor de pace și a întărit legăturile de prietenie dintre statul nostru și vecinul regat România.

Róda Duchului: dragostea, pacea, îndelungă răbdarea, bunătatea și-a luat sborul din sinul sântului sinod al României.

O judecată nedreptă, barbar executată, a ridicat din scaun pe metropolitul primat din București și l'a internat în o mănăstire.

Indignatiunea generală a credincioșilor a aruncat din nou în sinul sinodului róda Duchului, și în biserica din România s'a restabilit ordinea legală: căci de vom căuta la fărâdelegi, cine va pute suferi?

Făcut-am aceste repriviri cu scopul, ca să ne ferim de cele rele și numai cele bune să aibă lăcaș în inimile noastre.

Scrisoare din Budapesta.

2 Ianuarie, n. 1897.

Reflexiuni de anul nou. — Revisuirea planului de instrucțiune. — O nouă broșură despre noi. — Flourens și Pázmándy. — Milan la Budapesta.

Anul millenar cu toate aparițiile sale caleidoscopice s'a stins și el ca toți ceilalți ani muritori. Poporul magiar, făcând o reprivire asupra anului decurs, se poate asemăna cu omul, care tâlbăcit privește asupra unei nopți petrecute și vede pe de o parte mesele încărcate, alaiul, aude încă muzica ce-i șueră ademenitor prin urechi, pe de altă parte se vede pe sine în stare tristă, cuprins de „Katzenjammer“-ul moral și fizic, vede cruda realitate. Această este și dispoziția sufletescă a tuturor jurnalelor din capitală, — cari din incidentul anului nou vin așa făcând reflexiuni obicinuite. Tote aceste foi, fără deosebire de partid, preamăresc anul trecut, ca an millenar, își exprimă însă tema de anul viitor, făcându-i un posomorit prog-

limba și literatura română. Numai frații nostri din România par' a fi mai puțin inventioși, căci ei dic: „Stévia României”, etc. Pentru aceea se despăgubesc chestia din altă parte, anume, că redacțiunea dela „Tribuna”, care numai decât a adoptat botezul cel nou al Asociațiunii, de sigur pentru cuvântul, că sună a „latinie”, și i-a deschis rubrica cuvenită în colónele foi sale. Numai „Tel. român” și cu „Gazeta trans”, stau serbioși la o parte și nu se pot hotări să curtenescă pe conia „Astra”. Da, înțelegem motivul lor, aceste foi păzesc cu credință geniul străbun al poporului român.

Curtenii „Astrei” însă, nu vreau să înțelegă, că pe calea aceea cultivă în sinul nostru un *nonsens*. Nu vreau să înțelegă, că în desvoltarea culturală a unui popor, ori-ce *forțare* anormală duce la ridicol.

Las' că faptul în sine e o imitație — și aceea forțată — după „EMKE”, dar nu-i găsim nici un temei în literatura noastră, nici un motiv séu explicare în limba noastră, mai puțin în tradiția poporului nostru, care s'a ferit ca de foc de *străinisme*. Ba, înșiși imitatorii observă, că fac un lucru de prisos, când se folosesc de pseudo-botezul „Astra”, deorec simt terbiușă

nostie. Au gróză de planeta lui Marte. Unele își dau aere de politică înaltă: se mișcă orientul; politica de pace europeană își perde ecuilibrul; monarchismul decade și republicile dobândesc etc. etc. Alte însă, se manifestabile își ved barna în ochiul lor și constată fără încunjur relele interne, miseriile proprii. Sunt multe aceste miserii înșirate, dar între ele nu găsești amintite măcar ca miserii de valóre mai subordonată, stările ce domnesc în sinul naționalităților. Mai elegie și mai amarit devine tñul acestor foi, când pornesc a aminti de actul însemnat politic ce cade în anul 1897, de reîncheierea compromisiului economic cu Austria. Nu numai organele acelor partide politice, cari au înscrisă în programul lor independența economică a Ungariei, dar chiar și guvernamentele de cea mai rea specie scuipă foc asupra Austriei, care s'a urcat pretensiunile ei cu privire la reciprocitatea economică. Voinicosul „Pester Lloyd” se năpădesce în numărul séu din 1 Ianuarie cu o furie ovrească și o impertinentă batjocură asupra Austriei, dă năvală în contra curentului reacționar al antisemiților, cari ar fi provocat în Austria „lipsa de libertate și cultură, nesciință și intoleranță religioasă și pe de asupra sălbătăcire națională”. „Și cu această Austrie avem să ne unim la primăveră, ba trebuie chiar”, — exclamă perciunatul, trăgând la îndoială și bunavoiența guvernului austriac. Tote foile apoi admoniază guvernul magiar, că în tractările ce decurg să nu cedeze nimic din drepturile Ungariei. Cu privire la urcarea cuotei guvernamentalele tac. — Au deci motive de ajuns de a-și pofti un an nou fericit!

Fu obiect, ce a răsuflat numai puțin prin foi, dar' cu atât mai mult a fost discutat de curând în cercurile intime ale „politicianilor culturali” este revisuirea planului de instrucțiune pentru școlile medii. Ministrul Wlassics a trimis în zilele trecute un rescript consiliului pedagogic, pe care-l învita a se ocupa cât mai urgent cu reforma planului pentru școlile medii. Anomaliile produse de acest defectuos plan de învățământ sunt cunoscute tuturor, cari au trecut prin aceste școle. Ministrul Wlassics are de gând a vindeca acest reu, după-cum reiese din amintitul rescript — prin introducerea școlilor medii unitare, astfel ca cel-ce absolvă școlile medii se potă trece la ori-ce facultate. Va fi acesta un sistem propriu al lui Wlassics, cum nici în Franța nici în Germania nu există. Se dică că Wlassics își combină sistemul seu, împreunând păreriile humaniștilor germani cu ale realiștilor și devenind astfel original. Reformele lui Wlassics pe terenul instrucțiunii publice sunt uriașe, dar la totă înțeleptarea precipitate, o mărturisesc această chiar și aceia, cari îi stau într'ajutor la croirea planurilor. Consiliul pedagogic ce-i drept nu s'a ocupat încă cu rescriptul din chestiune, dar' s'a ocupat în 30 și 31 Decembre, „Reuniunea regnicolară a profesorilor dela școlile medii”, cari și-au ținut ședințele sub președiul cunoscutului prof. universitar Dr. Beöthy, care totodată e și un factor cardinal în sfatul pedagogic al țerii. Tenorul discuțiilor cu acest privelegiu a fost, că n'a sosit încă

să i adaugă numai decât și numele cel adevărat: Asociațiunea. De ea în fóia Asociațiunii se pune drept titlu cu litere grase: *Astra*, imediat se adaugă al doilea titlu: *Sciri din sinul Asociațiunii*, fără de care rămâne un lucru neînțeleș. Va se dică din imitația forțată, mai răsare și defectul *tautologiei*. În „Tribuna” tot așa.

Prin urmare ce zor pote *avé* *novațiunea* revistei Asociațiunii? Ne-ar obliga mult să-i găsim vre-o îndreptățire. Așa însă ca o simplă înclinare spre străinism, ca o simplă imitație de prisos, scim, că în multe părți a produs și produce numai resimț în sinul poporului nostru.

Drept aceea, credem a fi timpul suprem, să atragem atențiunea celor competenți, să delătore din domeniul culturai române, ce e străin și molipsitor geniului nostru străbun. Această ni se impune ca dotorință, câtă vreme ținem la românitătea, respective la caracterul *național* al culturai noastre. Acesta este și singurul îndemn, că am luat cuvântul cei dintâi în acest obiect.

timpul pentru reforme atât de radicale cum le-a contemplat ministrul; *deocamdată însă este necesar, ca învățământul prin reformă să devină mai național*. Amintesc, că în primiva această, ca se maghiarizeze, cum am zice, învățământul, se unesc păreriile tuturor acestor șavanți. . . . Avem deci să ne așteptăm la un „an nou fericit” pentru școlile noastre medii confesionale.

Nația ungerescă a primit drept cadou de Anul Nou și o broșură scrisă despre noi Români, intitulată „A nemzetiségi kérdéscről”, de deputatul dietal Dózsa Endre. Sunt înșirate în ea rând pe rând minciunile, ce le-au cântat și flășnetiști Moldován Gergely, Beksics și alții, lucruri stereotipe și într'o parte și într'alta. Noue sunt numai unele modalități dintre cele propuse de acest sécuu, între cari cea mai remarcabilă e, ca în școlile medii din Transilvania să se învețe alătura cu limba germană și cea română. Lucrarea întregă n'are nici o valóre, se vede că e o prelegere cu care dl deputat a ținut să brilieze la vre-o adunare a reuniunii de maghiarizare. Foile maghiare până acum nu i-a dat vre-o deosebită atenție.

An nou nefericit a avut între alții și ex-deputatul Pázmándy, cavalerul de tristă figură, depositarul politice și culturai magiare. Este știut, că acest domn, care este și idealul tinerilor magiari, a lansat de curând o broșură, în care a atacat și pe fostul ministru de externe al Franciei, Flourens, pentru-că a cutezat a presida în Paris la meetingul de protestare în contra milleniului. La această broșură a primit Pázmándy răspunsul dela diarul din Paris „Le Nord”, răspuns ce și-l pote pune după oglindă.

„Un deputat magiar — dică „Le Nord” — respective un exdeputat, Pázmándy Dénes, care e bine cunoscut despre aceea, că a tăbărit în tóte orașele mari ale Europei, pentru-ca cu promisiuni, staturi și plângeri să dobândescă bărbați de stat pentru cauza magiară, a ținut de necesar a protesta într'o broșură în contra meetingului de protestare ținut de cele trei naționalități în Paris și presidat de Flourens”.

După-ce arată în legătură cu persóna lui Pázmándy, că politica magiară e infectă și falsă, continuă astfel: „Pentru a arăta perfidia unui politician, vom spune, în ce chip a voit să dobândescă Pázmándy pe francési pentru cauza magiară. Ne aducem bine aminte, că la anul 1892 a venit Pázmándy și s'a adresat îndeeșebii la doi frunțași deputați radicali, pe cari i'a rugat să-i fie prieteni ai ideii lui pentru independența magiară. Era vorba nu mai puțin decât de repășirea Ungariei din alianța triplă. Pázmándy visa atunci de o alianță a magiarilor cu rușii și francesii”. Continuând apoi a zugrăvi pe ungar în persóna lui Pázmándy, ajunge la concludsiunea: „Nu, magiarii nici când n'au fost sinceri amici ai francesilor!”

Bietul Pázmándy! Trebutui-a și această? Chestia cu rusofilismul lui e cunoscută, dar totuși îl dóre, când i-o reîmprospetezi. Se va sci el însă mângăia, căci agent voiajeur fiind, are dreptul de a nu zăbovi mult la un principiu . . .

Și acum ceva despre Milan. După un exdeputat un exrege voiajeur. Patria lui Milan e acum Europa întregă, își caută mângăere și distracție prin tóte capitalele și țerile Europei. În săptămâna această s'a oprit și pe la Budapesta, trecând pe aci la o vânătoare pe moșiile contelui Zichy Jenő. A cercetat, cât a stat pe aci, opera, orfeul și teatrele; umbra într'o trăsură luată în chirie, fără nici o suită. Duminecă a fost și la biserica sêrbescă, care a fost plină de public. Publicul l'a cunoscut, în parte de pe aurul cel mult ce l'a aruncat în disc, ér în parte din vorbirea protopopului sêrbesc, care la sfêșitul serviciului divin a spus, că în biserică se află și Milan, din mila lui D-șeu ex-rege al Sêrbiei. A fost aclamat cu puternice „jivio!” ér la eșirea din biserică un deputat croat l'a salutată cu paține cuvinte. Ca satura Milan e un bărbat impunător, înalt și binefăcut, brunet la față și cu un suris rece și disprețuitor pe buze. Dela vânătoare și merge, dică-se, la Belgrad, unde va asista la fidanțarea regelui Alexandru. Detairi până acum nu sunt cunoscute.

Correspondentul.

Noutăți.

Pápay — mort. Pápay István, șeful biroului de cabinet al Maj. Sale, consilier intim, a decedat în 6 a. l. c. n. Pápay a luat parte la deschiderea canalului dela porțile de fer, cu care privilegiu récindu-se și-a contras un bronchitis vehement, care i-a pricinuit mórtea.

Țarul — bolnav. Puternicul împărat al tuturor rușilor se plânge de lipsă de sănătate. La sfatul medicilor va călători la Livadia spre a se recrea, fiind enervat de munca obositoare lipsă timpul din urmă. Țarevna de asemenea are din timp de recreație, deore-ce e în stare binecuvântată.

Abdicarea reginei Angliei. „Westminster Gazette” aduce vestea la tot cazul surprinzătoare, că regina Victoria în al ședecelea an al domniei sale va abdică în corónă în favoral principelui de Wels, și adaugă, că decă în adevăr se va întâmpla, acest lucru ar fi o nenorocire mare pentru Anglia.

Societatea academică „Junimea” învitată la balul care se va arangia Joi, în 23 Ianuarie (4 Faur) 1897 în Cernăuți în sala soc. filarmonice. Presidentul de onóre: Eudoxiu baron Hormuzachi. Presidentul com. arangiator: George baron Wassilko. Presidentul societății: Ioan cav. de Cuparencu. Începutul la 8 $\frac{1}{2}$ óre séra. Comitetul arangiator: E. Antonovici, A. cav. de Balosescu, A. Berariu, Dr. N. Blându, T. Bocance, N. Bodnarescu, D. Bumbac, I. I. Bumbacu, I. Bumbac, S. Bumbacu, V. Burduhos, C. Dracinschi, M. Filievici, Dr. I. cav. de Flondor, T. cav. de Flondor, B. Gaina, Dr. D. cav. de Grigoreca, M. cav. de Grigoreca, Dr. R. cav. de Grigoreca, E. Halip, Dr. A. baron Hormuzachi, C. baron Hormuzachi, A. Iacoviță, C. Isopescul, I. cav. de Mațioschi, E. Maximovici, V. Mironescu, L. Mironovici, V. Morariu, A. cav. de Onciul, Dr. C. cav. de Onciul, A. Petrescu, V. Petrescu, Dr. G. Popovici, A. Popovici, D. Popovici, Dr. G. Popovici, A. Șesan, Ș. Șesan, C. Ștefanovici, I. Toma, V. baron Vasilco, N. cav. de Vasilco, V. Vesalon, A. cav. de Zotta, E. cav. de Zotta. Prețul de intrare pentru o persónă 4 fl., loja 20 fl. Biletele se vor vinde Mercuri în 22 Ianuarie (3 Faur) și Joi în 23 Ianuarie (4 Faur) dela 10 până la 12 óre a. m. și dela 2 până la 6 óre p. m. în localitățile societății filarmonice și séra la cassă.

Menelic la expoziția din Paris. La expoziția ce o vor arangia francezii la anul 1900 în Paris va lua parte și Menelic. El a fost încunoscințat, că va fi invitat în mod oficial, la ceea-ce a declarat, că va primi invitația. Puternicul rege al Abesiniiei, din Paris va merge în Rusia.

Lueger — bolnav. Foile din Viena aduc șcirea tristă, că vice-primariul Vienei, harnicul bărbat de stat al Austriei Lueger zace chinuit de un reumatism vehement, la casa surorii sale în Baden. Bóla lui Lueger înspiră îngrijiri serióse, deore-ce el a declarat, că nu va lăsa să fie curat de nici un medic.

Dușmănie germano-francesă, Frații Schumberger din Paris au voit să petrecă sêrbătorile la moșul lor în Gebweiler și șeful orașului le a permis acest lucru. După ce toți trei frații, cari de altcum sunt de origine din Elsația, dar s'au naturalizat în Francia, au călătorit la moșul lor, le-a sosit un ordin dela guvernatorul cercului de Strassburg, să părăsescă Elsația neamănat.

Invitare la producțiunea școlară-teatrală musicală ce se va ținea Marți la 7/19 Ianuarie 1897, ziua Stului Ioan, în sala cea mare a școlii de fetițe din Poiana. Începutul la 7 óre séra. Prețul intrării de persónă 50 cr., de familie 1 fl. Venitul curat este destinat, pentru Fondul bibliotecii școlare din loc, Oferte marinimóse se vor publica pe cale diaristică. NB. P. T. óspeți din loc sunt rugați a să îngrijii de ale mâncărei.

Program:

1. „Plutașul” — cor mixt — executat de elevii și elevele școlii.

2. „Ostașul Român la Plevna”, monolog de Stefănescu, predat de un elev.

3. „Somnorose păserile“; de T. cav. de Flondor; solo cu acompaniament de harmoniu.

4. „Dușmanele“, poezie de George Coșbuc, declamată de o elevă.

5. „Murgulețul“, cântec popular — solo cu acompaniament de harmoniu.

6. „Rusalile“ — piesă teatrală de V. Alexandri — predată de elevii școlii.

7. Căntece corale.

In pauză se va juca călușerul și bătuta.

Spaima lui Rigó. Țilele acestea a sosit la Viena prințul Chimay, voind să mergă la Pesta spre a cere satisfacție dela țiganul, ce l-a răpit nevasta. Când a auzit Jancsi de treaba asta, l-a cuprins o spaimă oribilă, căci țiganul tot țigan e și n'ăia de Pasci, l-au cuprins zmețeli, încât nevasta-sa a trebuit să-l frece cu oțet și să-l readuce la conștiință. S'a dus apoi la poliție și a cerut să fie păzit. Prințul Chimay sfătuit de prietenii săi, spre evitarea scandalului, s'a abătut dela planul său și s'a reîntors la Bruxella.

Cea mai nouă societate de asigurare. In țilele aceste s'a înființat în Viena o societate de asigurare, asemenea căreia pe întreg continentul Europei numai în Anglia funcționează, unele cu un rezultat folositoriu cetățenilor. Societatea s'a înființat în contra spargerilor și poartă numirea de: Prima societate austriacă de asigurare în contra spargerilor. Reședința societății e Viena, ér presidentul ei Breintenfeld Károly, consilier de curte și unul dintre cei mai renumiți anti-criminaliști, de care toți spărgătorii austriaci tremură. Societatea e salutată din toate părțile.

Corespondență particulară

a „Telegrafului Român“.

Onorată redacțiune!

Corespondența ddo Sibiu în 15 Decembrie 1896, publicată în numărul 145 din 1896 al „Telegrafului Român“ și subscrisă de dl Dr. N. Olariu, conține și următorul text: „... mai ales dacă se va aprecia faptul, că comisariul actual, din dragoste nu știu cătră cine, a respins aproape jumătate din voturile date (per fas seu nefas) nu voi să știu“.

Corespondentul afirmă deci, în stilul său, că eu, în calitatea mea de comisar consistorial am respins voturi la scrutinarea protocoalelor electorale din cercul Sighișorei, din dragoste cătră „cineva“, densusului necunoscut, și declară totodată, că nu voiesce să știe dacă acesta respingere a voturilor a fost îndreptățită sau nu.

Acosta este o aprepere cu tendența rea a activității mele publice în afacerea electorală amintită, pe care eu numai din singurul motiv nu o ignorez, pentru-că i s'a dat loc în organul arhidiececesei noastre și din acosta cauză publicul nostru mai puțin orientat, i-ar pute atribui o însemnatate nemeritată.

Așa dară și până atunci, când se vor pronunța asupra purcederei mele forurile noastre competente, află de lipsă și declara: că acel „cineva“, necunoscut dlui Dr. N. Olariu, din a cărui dragoste am respins eu unele voturi, este Regulamentul congresimal din 1891 pentru procedura la alegerea deputaților congresuali;

că asupra respingerii voturilor, respective asupra întregului act electoral, numai singur congresul nostru național-bisericesc este chemat competent a se pronunța și a decide;

și dacă dl Dr. N. Olariu — doctor juris și totodată deputatul ales al acelui cerc, prin urmare în considerabilă măsură interesat — pelângă toate acestea nu numai că nu a lăsat apreperea purcederei mele în competența forurilor chemate, ci a mai declarat încă, că niși nu voește să știe dacă purcederea mea este corectă sau nu, — apoi a făcut un lucru, care, ce e drept numai pe densusul singur îl privește și îl caracterizează dar care afară de acesta mai stă și în contradicție cu principiile jurisprudenței și peste tot nu e nici prudent nici evincios.

Sibiu, în 11 Ianuarie n. 1897.

Dr. Nicolau Vecerdeca,
advocat.

Să imităm Americanii.

S'a împlinit deja 40 ani de când părintele Kneipp a declarat răboiul beuturilor spirtuoase care ruinează organismul omenesc. Și totuși ce puțin efect se arată!

In Europa cea bătrână cuantumul beuturilor spirtuoase folosite de omeneime, crește an de an într'o proporțiune îngrozitoare. De abia se înființează unde și unde câte o societate se reuniune de moderare cu menirea de a abate omeneimea de pe calea cea greșită a alcoolului.

Nu așa în America cea tină. Ea și în acosta privință ne ofere exemple demne de imitat. Acolo e la ordinea țilei înființarea de societăți, a căror program este: înfrânarea dela beuturi spirtuoase.

Astfel statul New York, Iowa și alte state ale Statelor Unite din America Nordică lupta contra alcoolului se continuă cu un fanatism demn de ori-ce cauză mare. S'a votat legi, cari opresc să se zidescă localuri de crasmă în apropierea vre-unei biserici sau școlii. Intre biserici sau școlii și crasmă trebuie să fie o distanță barem de 300 pași.

„Prietenii apei“ — o societate dușmană alcoolului, din Rente, au decis să zidescă biserici mobile, pe roțițe, pe cari să le potă împinge în apropierea crasmei sau ospetării celei mai bine cercetate. Ei speră, că în chipul acesta vor sili crasmariul să-și părăsească crasma. Dacă ar deschide alt undeva crasma, vor împinge biserica și acolo, până-ce în fine crasmarul se va dis-gusta și va părăsi orașul. După-ce vor fi isprăvit cu unul, vor începe să urmărescă pe altul și așa în continuu, până vor alunga pe toți crasmarii din comunitatea lor.

Ce bine ar fi dacă principiul lor: înfrânarea dela alcool și întrebuițarea apei — singurul element folositor sănătății omenești, și-ar afla aderenți și între noi!

Românul are triste experiențe cât reu îi cauzează beuturile spirtuoase. Bolele număroase, sărăcirea continuă, nesilița; demoralizarea, decăderea în ori-ce privințe, sunt tot atâtea efecte ale alcoolului.

Dacă cunoștem stricaciunea lui, ar fi timpul să ne moderăm în întrebuițarea acestei beuturi veninoase, să urmărm exemplul Americanilor. Abțicând de alcool vom alunga și luruiana cea rea de pe pământul strămoșesc, din sinul poporului românesc. Pavel.

Bibliografie.

„Trecut și prezent“. Precum anunță foile magiare, sub titlul acesta a apărut o nouă carte din pēna contelui Nicolau Bethlen jun., în care se ocupă cu lucruri istorice din timpul mai nou. N'avem acosta carte, dar vom reproduce aci câte-va fragmente din unele epistole ale bărbatilor politici austriaci și magiari, pe care țile foile din cestiune, că le-au scos din opul numit a contelui Bethlen.

E vorba de era absolutismului după suprimarea revoluțiunii din 1848. Austriacii vrēu să ducă pe ardeleni în Reichsrath. Contele Ladislau Teleki scrie din Tours lui Ioan Bethlen:

„In privința acosta Ungaria nu o tem, pentru-că acolo magnații conservatori n'au credit, și ori ce vor face, națiunea nu-i va urma. In Transilvania altcum stă lucrul. Acolo marea parte a magiarimeii le va urma. Acolo pe Kossuth nobilimea magiară ardeleană, carea prin ștergerea robotelor a ajuns la băta de cerșitoriu, nu-l iubesce și ascultă numai de tine. Pentru Dumnețeu, te rog, iubite amice fi perseverant și nu te lăsa a fi sedus pe căi, care ar conduce la divisiunea națiunii magiare“.

Int'ralt loc scrie:

„Mă mir de tine, cum tu, ca om înțelept și ca conducător politic mai visezi, că Transilvania ori Ungaria se vor putea împăca vre-odată cu dinastia și cu Austria. Nici odată! Apoi ce garanții ar avea o împăcare, când scim, că Austria ne dă tot ce cerem, îndată ce e strinsă la pērețe, și tot retrage, îndată ce se potē mișca liber“.

Baronul Récsy, comandantul corpului de armată din Lemberg a scris lui Bethlen înainte de revoluțiunea magiară între altele următoarele referitoare la uniunea Transilvaniei cu Ungaria:

„Monarchia în present se află într'o stare înfiorătoare. In Austria revoluțiune, în Italia rebel și în Ungaria o dictatură Battyany—Kossuthistă, care mai iute ori mai târziu va duce la revoluțiune. Eu în starea acosta nenorocită mă alipesce mai mult de dinastie ca altădată și voiu apăra familia împărătescă până la ultima suflare față de atacurile revoluționare. Sperez, că toate se vor întorece spre bine; în cazul ultim, dacă vom vedea, că toate s'au perdut, vom părăsi Italia și vom rechem pe Badetzhy cu armata sa vitēză; — unii vorbesc și de intervențiune rusescă; destul, că în scurt timp vom face ordine în Austria, și dacă ordinea va fi restabilită în provinciile ereditare, atunci va veni rēndul la Ungaria, pentru că cu concesionile de față, ce le-au stors dela împēratul, nu se potē susține monarchia și sfēșitul la toate ar fi, că Ungaria s'ar rumpe de cătră Austria și în cazul cel mai bun ar ridica pe tronul magiar pe palatinul Pišta. Acosta armata mea nu o va suferi; restabilirea ordinii se va începe cu aceea, că vom pune mâna pe Ardél, ca să stringem pe Ungaria resculată între două focuri și astfel să facem sfēșit grabnic revoluțiunii. Dacă tu vei duce la îndeplinire uniunea — de facto, nu numai pe hârtie — atunci noi vom fi necesitați a recurge la ajutoriul valachilor, și apoi ce va fi din acosta, aceea ț'i o poți cugeta. Pentru aceea te sfătuesc, amână uniunea ad grecas calendaras“.

Din Urban și soția acestuia, Ioan Bethlen face în notițele sale hoți ordinari, cari au pus în busunarele lor banii de rescumpărare, ce ar fi trebuit să-i a-igneze pentru capetele magnaților unguri prinși ori omoriți. Despre soția lui Urban țile, că a luat cu propriile ei mâni un șir de mărgele cu cătărămi de aur și diamante de valoare de mii de floreni din grumazii anumitei dōmne Haller, care venise să-i cēră întervenirea la bărbatul ei pentru ușurarea sorții unui prisoner.

Dintr'o epistolă a contelui Francisc Haller adresată lui Ioan Bethlen, reese că dinastia ar fi făcut încercare pela anul 1835 pentru uniunea Transilvaniei cu Austria.

Sunt de tot interesante notițele lui Ioan Bethlen în ce privește caracterizarea ministrilor magiari din 1848. Toți au fost nise grandomani, și omeni nepractici pentru împregiurările de atunci. Favorabil se exprimă numai despre Széchenyi și Deák, ér Széchenyi se exprimă despre colegii săi în modul următoriu.

In Ungaria magnații sunt nemți, numai câteva dintre familiile de magnat încep a se maghiarisa și jōcă pe naționalistul, ca să devină populare. Familiile acestea se aliează cu procarorii demagogi și cred, că cu vorbiri frumoase, cu ospețe și cu portul bitieresc totul au făcut pentru-ca Ungaria să devină un stat independent și civilizat. Ludovic Battyány, care e numai fudulie, dă pe democratul și caută grația lui Kossuth. (Aici însemn, că Széchenyi în locul numelui lui Kossuth, totdeauna se folosesc de „agent provocateur“!) Ear' Kossuth rīde de magnatul ce dă pe democratul și pe Battyányi precum și pe ceialalți îi folosesc numai spre scopurile sale. Kossuth vrea să înființeze o Ungarie democratică, independentă cu extinsa devisă: „libertate, frățietate, egalitate“. Că la ce potē duce o astfel de nisuiță, îți pot spune în vre-o câteva cuvinte. Ori succede, ori nu. Sē luăm cazul cel mai bun, că succede, atunci totă flōrea națiunii magiare se va arunca pe politică, ér' o mică parte pe arte și știință, până-când aceea, ce de present e mai de căpetenie pentru viața unei națiuni, economia publică (industria, căile ferate, fabricile și multe alte lucruri nenumărate materiale), cari ar asigura supremația națională, va fi neglijată, pentru-că națiunea acestea necultivându-le, aceste lucruri nu le pricepe și n'are atragere cătră ele; astfel întregul teren de economie publică l-ar lōsa să-i alunece din mână și acela cu multă bucurie l-ar confiscă jidovii. Aceștia apoi ar ajunge la imense averi și prin acestea la multă putere și astfel Kossuth a creat o Ungarie democratică, liberă și independentă pe sēma — jidanilor“.

Precum se vede, cartea e fōrte instructivă și putem învăța și noi multe din ea.

Bel-Ami, celebrul roman social al distinsului scriitor francez, Guy de Maupassant a apărut în traducere română de C. Vraja

în Biblioteca romanelor celebre, editată de Institutul de editură Samitca din Craiova.

Valōrea acestui roman este recunoscută de toți criticii mari actuali și nu putem de cât să mulțumim dlor Samitca pentru îngrijirea ce pun în alegerea operelor de tradus, aducēnd cu acosta un adevērat serviciu cetitorilor, cari — pentru un preț relativ neînsemnat — se pot instrui, cetind cele mai cu vază lucrări literare.

Bel-Ami este un roman social, pentru că autorul ne-a dat, nu lumea sufletescă a unui individ — Georges Duroy, — ci lumea socială, unde Duroy ajunge și potē să ajungă sus. Nu de dragul unui individ a scris Maupassant, ci ca să ne arete o pătură socială cu toate ale ei. Maupassant ne-a descris faptele psihice ca să le explice pe cele sociale, și nu vice-versa — atunci ar fi făcut un roman psihologic.

El a voit să ne spună: „Uitați-vē cum e lumea asta. Dar, ca s'o înțelegeți mai bine, étă vē descriu unul mai pe larg, unul d'între dînșii. Uitați-vē ce condiții sociale, vedeți cum o secătură se simte în ele, în largul său, în mediul său prielnic. Și asta pentru că lumea descrisă e lumea lui Duroy. Dacă îl înțelegeți pe dînsul, fi înțelegeți pe toți, înțelegeți pătura pe care am descris-o“.

Ca execuție materială volumul se presintă în mod uimitor și putem țile că este una dintre cele mai frumoase lucrări tipografice apărute în România. Acosta face cînste tot d-lor Samitca, cari imprimă în atelierele lor proprii, tot ce editēză, punēnd o grijă deosebită în ceea ce privește execuția tehnică a lucrărilor.

De alt-fel acesta este și motivul pentru care apar la intervale mai lungi volumele din Biblioteca romanelor celebre și Biblioteca de Popularizare editate de d-nii Samitca.

Prețul romanului Bel-Ami de Lei 2 — și se află de vînzare la toate librăriile din România.

A apărut în nouă publicație, „Fōia pentru toți“ cu o materie bogată și în acest timp instructivă și amuzantă și pusă sub direcția dlui Dumitru Stăncescu, director al „Bibliotecii pentru toți“. Fōia e efină (15 bani numărul de 8 pagine format mare) și dă mulțime de premii cu totul gratuite abonaților.

Se trimite gratis în provincie un exemplar de probă ori cui se adresēză Administrației „Fōii pentru toți“, Nro. 12, Pasagiul Român.

Sumar:

Inainte cuvēntare. — Comōră (poezie), de Radu D. Rosetti. — Luminările (poveste), de Andersen. — Bunătatea. — Cum putem face avere, de Franklin. — Convorbiri săptămânale — Caritatea. — Gândiri, de bina. — Pagini alese. — Datoriile întorului. — Noutăți — Litere. — Arte Teatru. — Daruri de sērbători. — Romanul unui căluger (roman), de Jean Rameau, traducere de I. S. Spartali. — Țiganul la popă (snōvă), de Dumitru Stăncescu. — Din cartea de aur. — Sē fim îndatoritori. — Binefacerile științei, de Gaston Tissandier. — Pagini uitate. — Cetitoriului. — Cărți nouē. — O carte bună, de Dumitru Stăncescu. — Glume. — Premii. — Alegerea cășilor. — Omida și vulpea (fabulă), de Vriarte. — Mode. — Rețete și staturi. — Petreceri și jocuri. — Ilustrație: Gravură din Romanul unui călugăr.

Varietăți.

Episod dela instalarea noului metropolit-primat. La instalarea noului metropolit-primat Iosif Gheorghian în București s'a petrecut următoriu apisod drăgălaș. Inainte de începerea ceremonialului de investire a noului metropolit-primat, micul principe Carol, fiul moștenitorului de tron, fiind și el de față în sala tronului, s'a suit pe tronul încă neocupat de Regele și s'a așezat pe el. Ocervând acosta Regele, a mers la el și adindu-i obrazii i-a țis zimbind: „Mēi, mēi, tare grăbesci cu ajungerea pe tron“. La acosta micul principe s'a coborît și trecēnd printre cei de față, generalul Man l'a întrebat: „Unde ai fost?“, ér el i-a respuns: „Pe scaun“.

